

K NOVÝM POHLEDŮM NA ORGANIZACI A VEDENÍ BOJE

Od vydání Polního řádu (Vševojsk-1-1) v r. 1964 uplynula již řada let. Za tuto dobu doznala materiální základna ozbrojeného zápasu radikální změny. Tak např. dochází k postupnému přezbrojení tankových útvarů a svazků již třetím typem tanku (T-54, 55, 72). Po vybavení motostřeleckých útvarů a svazků obrněnými transportéry dochází k jejich přezbrojení kvalitativně vyšším bojovým vozidlem pěchoty atd. Zkvalitnila se bojová technika raketového vojska a dělostřelectva, bouřlivý vývoj nastal v prostředcích protitankové a protivzdušné obrany, v letectvu. Můžeme konstatovat, že není dnes druhu vojska (i speciálního), v němž by v oblasti výzbroje a bojové techniky nedošlo často až k revolučním změnám.

Na tyto změny musíme reagovat jak v teorii, tak i v praxi vojenského umění. To se promítá i v nových způsobech vedení bojové činnosti.

Nepřetržitý střet a konfrontace teorie s praktickou činností velitelů, štábů a vojsk přinášel v posledním období stále nové poznatky, které buď potvrzovaly správné teoretické předpoklady a prognózy, nebo nastolovaly nové problémy taktiky soudobého vševojskového boje.

V článku uvádím některé nové pohledy na organizaci a vedení útočné a obranné bojové činnosti, které jsou již v praxi využívány nejen v Sovětské armádě, ale i v dalších bratrských armádách.

Ke způsobům přechodu vojsk do útoku

Polní řád z r. 1964 předpokládá dva základní přechody vojsk do útoku:

1. **Útok z chodu**, kde podle různých podmínek situace můžeme rozlišit 4 různé případy, tj.

- zasazení útvarů do útoku z chodu z **vyčkávacího prostoru**;
- útok z chodu bez zaujetí vyčkávacího prostoru;
- útok z chodu přímo z pochodu;
- ze stálých posádek a z prostorů soustředění po bojovém poplachu.

2. Útok z přímého dotyku s nepřítelem z **výchozího prostoru**, který vojska zaujmou a vybudují obyčejně po přeskupení sil a prostředků, spojeném časem s jejich vystřídáním.

Vidíme, že jednou je to útok z chodu z vyčkávacího prostoru a podruhé z výchozího prostoru. V obou případech velitelé a štáby v těchto prostorech organizují útok a zde se vojska k útoku připravují. Proto bude účelné název prostorů sjednotit, jak ostatně již dnes je tomu v sovětské terminologii, a to **výchozí prostor**.

Důležitá otázka je též vzdálenosti výchozího prostoru od předního okraje nepřátelské obrany. Polní řád na str. 156 uvádí, že tato vzdálenost má být obvykle 40–60 km. V době vydání řádu to bylo opodstatněné. Dělostřelecké rakety Honest John mohly být odpalovány do vzdálenosti 32 km. Dnes má nepřítel ve výzbroji řízenou střelu Lance s donosností 130 km. Proto nemá smyslu zvětšovat vzdálenost výchozího prostoru, jinak by se vojska musela zastavovat přímo před čarou zasazení. V současné době se v praxi rozmísťují druhosledové svazky armády před zasazením do útoku z chodu ve výchozím prostoru, který je vzdálen 20–40 km od předního okraje nepřátelské obrany. Tato vzdálenost vylučuje, aby většina nepřátelského dělostřelectva s použitím jaderné munice mohla působit na naše útvary, které se připravují zde k útoku (203,2 mm samohybné houfnice mají dosah 29 km, 175 mm SHK 32,6 km a 155 mm H 30 km). Současně můžeme vlastním dělostřelectvem snáze přikrýt palbou přibližování útvarů a jejich rozvíjení do útoku z chodu.

V praxi se objevil nový termín — útok z chodu z prostoru soustředění vzdáleného do 100 km od předního okraje nepřátelské obrany. Tímto způsobem bude přecházet do útoku z chodu ta divize (např. vševojsková záloha velitele armády), která dostane bojový úkol v prostoru, jež je ve větší hloubce než zmíněných 20–40 km. Pájde tedy o vzdálenost do 100 km. To znamená, že pak prostor soustředění divize bude zároveň výchozí prostor pro útok. I když přechod do útoku z tohoto prostoru má některé zvláštnosti (materiálně technické zabezpečení, velitelská činnost na čáře zasazení atd.), stal se v praxi **běžným**.

Je-li divize rozmístěna ve větší vzdálenosti než 100 km, musíme ji zpravidla přiblížit do výchozího prostoru (20–40 km).

Při přípravě první útočné operace se u státní hranice vytváří útočné obranné uskupení. Jeho součástí jsou prvosledové divize, které zaujímají výchozí prostory 20–40 km od státní hranice. Tyto výchozí prostory divizí a pluků jsou vlastně obranná pásma a úseky, v nichž se vojska připravují k útoku i k obraně. Na rozdíl od útoku z chodu z výchozího prostoru (zasazované druhosledové divize), v němž se vojska rozmísťují zpravidla v proudech podél komunikací, jsou vojska divize v pohraničí v obranných sestavách. Z nich pak podle situace zahajují přesun na čáry zasazení.

O šířce útočných pásem Polní řád uvádí: Za útoku s použitím jaderných zbraní útočí divize v pásmu širokém do 20 km a zasazuje úder na dvou úsecích. Pluk útočí v šířce do 5 km a prapor do 2 km. Bez použití jaderných zbraní útočí divize v šířce od 10 km a nepřátelskou obranu prolomuje v šířce do 4 km. Pluk útočí v šířce do 5 km, prolomuje do 2 km a prapor útočí v šířce 1 km (čl. 218 a 373).

Praxe potvrdila, že tak velké rozdíly v šířce útočných pásem při přechodu z bojové činnosti bez použití jaderných zbraní k bojové činnosti s použitím jaderných zbraní (a naopak) vyžadují nutné změny v plánu boje. Jde o rozší-

ření nebo zúžení útočných pásem divizí, pluků a praporů. To nás nutí vyvést nebo zasadit některý pluk či prapor do boje, upřesnit bojové úkoly atd.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že je nutné bojovou činnost plánovat jednotně, abychom vyloučili potřebu upřesňovat rozhodnutí a mohli rychle přecházet z jednoho druhu bojové činnosti do druhého bez celé řady složitých opatření. Tomuto požadavku odpovídá určování jednotných šířek útočných pásem, tempa útoku a úkolů.

Proto se v současné době určuje divizi útočné pásmo v šířce do 15 km. Při útoku s použitím jaderných zbraní prolamuje divize nepřátelskou obranu v úseku širokém 8 km i více. Při útoku bez použití jaderných zbraní prolamuje divize obranu v úseku širokém 4 km. Pluku se určuje útočné pásmo široké do 5 km, obranu prolamuje v úseku 4 km (s JZ) a 2 km (bez JZ). Prapor útočí v šířce do 2 km a prolamuje obranu v šířce do 1 km (bez JZ).

Praxe ukazuje, že divize může útočit bez použití jaderných zbraní v pásmu širokém 4 km a její úsek průlomu může být totožný s útočným pásmem. K této situaci dochází, jsou-li na úseku průlomu armády zasazeny tři divize. Prostřední z nich útočí v pásmu širokém 4 km (také prolamuje).

Zúžení útočného pásma divize do 15 km zvyšuje bojové možnosti divize při ničení nepřítelů v tomto pásmu.

K tempu útoku: Polní řád na str. 148 (čl. 220) uvádí, že tempo útoku při průlomu nepřátelské obrany může dosahovat až 50 km a při útoku v hloubce 80 a někdy až 100 km za den. Při útoku bez použití jaderných zbraní při prolamování obrany může dosáhnout tempo útoku 25–30 km a v operační hloubce až 50 km. Praxe ze cvičení však ukazuje, že v prostorech, kam dopadly jaderné údery, je tempo útoku dokonce nižší než v normálních podmínkách. Proto dosahovat tempa útoku 100 km za den bude prakticky nemožné.

V současné době se ustálily tyto normy útoku:

- za útoku v rovinatém a středně členitém terénu proti silné nepřátelské obraně — do 50 km/den;
- za útoku proti slabému nepříteli, který se brání v rovinatém a otevřeném terénu — do 80 km/den;
- v horském a těžko dostupném terénu — do 30 km/den.

Co do významu byly nejzávažnější poznatky získány v otázkách členění a ob-
sahu bojových úkolů vojsk v útoku.

Na začátku 60. let se počítalo s tím, že použitím jaderných zbraní na objekty v hloubce nepřátelské obrany bude spolehlivě vyřazena živá síla a bojová technika na postavení divizních záloh. To byl také důvod, proč se divizi neurčoval následující úkol. V čl. 219 Polního řádu se stanoví, že za útoku s použitím jaderných zbraní se „divizi prvního sledu určuje bližší úkol, směr dalšího útoku a úkol dne“.

Bližší úkol divize spočíval ve zničení nepřítelů v útočném pásmu, v prolomení obrany do celé hloubky obrany divize prvního sledu, tj. do hloubky 25 až 30 km.

Úkolem dne divize při průlomu obrany bylo také ovládnutí čáry (objektu) do hloubky až 50 km a při útoku v operační hloubce 80–100 km (čl. 220).

Pluku se určoval bližší a následující úkol a směr dalšího útoku. Bližším úkolem pluku bylo zničit první sled bránící se nepřátelské divize, tj. do hloubky obrany prvosledové brigády (12–15 km). Současně se v čl. 220 uvádí, že při útoku pluku na směru hromadného použití jaderných zbraní může být jeho bližší úkol totožný s bližším úkolem divize (tzn. ještě do větší hloubky).

Následujícím úkolem pluku bylo rozbít v součinnosti se sousedními pluky nepřátelské divizní zálohy a rozvíjet útok do hloubky.

Bojový řád prapor—rota (Vševojsk-1-2) určoval praporu jen bližší úkol, jehož obsahem bylo zničit nepřítele ve svém útočném pásmu a prolomit obranu do hloubky bránícího se nepřátelského prvosledového praporu.

V čl. 374 Polního řádu (str. 235) se určují jiné bojové úkoly divizi i pluku a to jak co do jejich obsahu, tak i co do jejich hloubky, která byla podstatně menší.

Vidíme, že v určování bojových úkolů nebyla jednotnost v jejich členění i v jejich obsahu a hloubce. Praporu se určoval bližší úkol, pluku bližší a následující úkol, divizi za útoku s použitím jaderných zbraní bližší úkol a úkol dne a za útoku bez použití jaderných zbraní pak bližší úkol, následující úkol a úkol dne.

Kromě toho, při útoku s použitím jaderných zbraní bylo nutné téměř vždy upřesňovat hloubku bojového úkolu u praporu, u pluku i u divize. Důvodem k tomu byla příliš velká hloubka bližšího úkolu. Během jeho plnění se často situace změnila do té míry, že vojskům bylo nutné určovat nové úkoly.

Praktická činnost vojsk prokázala, že jednotné členění bojového úkolu divize a pluku bez použití jaderných zbraní, spolu s menší hloubkou jednotlivých částí bojového úkolu, odpovídá lépe podmínkám velení, umožňuje mnohem pečlivěji organizovat součinnost a spolehlivě ji udržovat v průběhu boje.

Z těchto důvodů se v současné době v obou případech, za útoku s použitím i bez použití jaderných zbraní, určuje pluku i divizi zpravidla bližší a následující (popř. další) úkol a stanoví se také směr dalšího útoku.

Při určování úkolů se vychází z jednotné zásady, že každý stupeň při plnění svého úkolu v útočném pásmu ničí nepřítele o jeden organizační stupeň nižšího (zejména při plnění bližšího úkolu — při plnění dalšího úkolu ničí nepřítele na stejné organizační úrovni).

Prvosledové motostřelecké (tankové) divizi se při útoku na nepřítele v obraně bojový úkol dělí na dvě a někdy i na tři postupně plněné části. V některých případech je možné i prvosledové tankové divizi určit jen bližší úkol a směr dalšího útoku.

V podmínkách, kdy nepřátelská obrana bude málo hluboká a z hlediska protitankové obrany a po stránce ženijního vybudování bude slaběji připravena (půjde o spěšně zaujatou obranu, nebo i předem připravenou, avšak jadernými údery patřičně zeslabenou), určuje se podle nových poznatků bližší úkol a další úkol, který je zpravidla úkolem dne.

Při útoku na předem připravenou obranu nepřítele, při útoku na opevněný (zastavěný) prostor, při útoku s násilným přechodem vodní překážky a také v horském a zalesněném terénu se pak divizi určuje bližší úkol, následující úkol a další úkol.

Bližším úkolem divize (v prvním případě) může být průlom obrany nepřítele do hloubky 20—50 km, zničení protistojícího nepřítele a ovládnutí čáry (postavení) divizních záloh.

Dalším úkolem divize (je-li současně i úkolem dne) může být rozvinutí útoku do hloubky, zničení přisunovaných sborových (armádních) záloh nepřítele v součinnosti se sousedy a ovládnutí čáry, kterou má divize dosáhnout za den (tj. za 24 hodin) útoku. Tato čára je obvykle vzdálena 10—30 km od čáry bližšího úkolu divize. Tak celková hloubka dalšího úkolu divize je 30 až 80 km od předního okraje nepřátelské obrany.

Blížeším úkolem divize (při průlomu předem připravené obrany atd.) může být zničení prvního sledu bránců se nepřátelské divize a ovládnutí čáry (postavení) brigádních záloh v hloubce 10—25 km.

Následujícím úkolem divize v tomto případě může být zničení nepřátelských divizních záloh a ovládnutí jimi bráněné čáry (postavení) v hloubce 20—50 km od předního okraje nepřátelské obrany.

Dalším úkolem divize pak je rozvinutí útoku do hloubky nepřátelské obrany, zničení sborových (armádních) záloh v součinnosti se sousedy a ovládnutí čáry (prostoru, objektu) v hloubce 30—80 km.

Blížeším úkolem pluku je průlom obrany nepřítelů do hloubky prvosledových praporů, jejich zničení a ovládnutí výhodné čáry v hloubce 3—5 km. Následujícím úkolem pluku je obvykle zničení nepřátelských brigádních (plukovních) záloh a ovládnutí čáry, která je výhodná pro další rozvíjení útoku (v hloubce 10—25 km). Hloubka následujícího úkolu může činit 7—20 km.

U praporu bude blížeším úkolem zničení nepřátelské prvosledové roty a ovládnutí čáry v hloubce 1,5—2 km od předního okraje nepřátelské obrany.

K bojovým sestavám: V uváděném období se dále vyvíjely i bojové sestavy. Týká se to především bojových sestav vševojskových svazků a útvarů. V současné době bojová sestava divize obsahuje třináct různých prvků, oproti šesti prvkům, které byly v divizi ke konci Velké vlastenecké války, a devíti až desíti prvkům uváděným v Polním řádu. Objevily se nové prvky jako např. odřad určený k ničení nepřátelských prostředků jaderného napadení, jednotka bojových vrtulníků (vrtulníkový odřad), vytvářená dosud z přidělených prostředků nadřízeného stupně velení, a protivěsadková záloha.

Dochází rovněž k růstu podílu na bojové činnosti těch prvků, které jsou schopné uskutečňovat palbu a manévry vzduchem (ze vzduchu).

Zvláštní pozornosti zasluhuje zvládnutí bojové činnosti vedené jednotnými bojovými sestavami tanků, bojových a dalších obrněných vozidel, jejich součinnost s dělostřelectvem, bojovými vrtulníky a letectvem.

Požadavek utváření tohoto typu bojové sestavy motostřeleckých a tankových jednotek a útvarů vyplývá z potřeby co nejrychlejšího využití výsledků jaderných a leteckých úderů, zvýšených účinků palby dělostřelectva nejen při zteči předního okraje, ale i během průlomu a při rozvíjení útoku v hloubce nepřátelské obrany.

Vysoká rychlost rozvinování tanků a bojových vozidel (OT) při přibližování na čáru přechodu ke zteči, maximální tempo vlastní zteče i útoku v hloubce (pokud je to možné bez sesednutí pěchoty) vede ve svých důsledcích k tomu hlavnímu, tj. ke snížení vlastních ztrát a tedy k maximální efektivnosti útoku, který bude vždy spojen s nutností překonávat silnou protitankovou obranu.

Pozornost velitelů a štábů na taktickém stupni zasluhuje i rozpracování zásad vedení bojové činnosti vševojskovými útvary (jednotkami) působícími jako přepadové odřady v sestavě svazků — operačních manévrujících skupin. Různorodost objektů ničení vyžaduje, aby tyto odřady byly maximálně samostatné a soběstačné. Musí být schopné na určitém směru a v určitém časovém období (i delším) splnit i několik po sobě následujících důležitých úkolů.

Přepadové odřady v síle pluku budou zřejmě působit na jednom až dvou směrech. K objektům jejich ničení se budou přibližovat obvykle po několika osách v předbojových sestavách praporů se začleněnými posilovými prostředky tak, aby ničený objekt mohly napadnout plnou silou, s překvapením a co nejrychleji (činností přepadových odřadů se zabýváme v samostatných článcích).

K práci štábů: Praxe prověřila oprávněnost hlavní metody organizace bojové činnosti — souběžného plánování. Jeho podstata spočívá v tom, že podřízené stupně velení se začínají rozhodovat s určitým časovým odstupem od doby, kdy nadřízený velitel již přijal své rozhodnutí. Tak např. velitel pluku se začíná rozhodovat zhruba za 1—1,5 hodiny od doby, kdy se rozhodl velitel divize. Velitel praporu za 45—60 minut od doby, kdy se rozhodl velitel pluku.

Velitelé se začínají rozhodovat na základě předběžného bojového nařízení, které můžeme podřízeným vydat na základě stanovení zámyslu bojové činnosti a bojových úkolů podřízeným, tj. zpravidla po ujasnění úkolu a během hodnocení situace, avšak v každém případě ještě před tím, než velitel dokončil rozhodovací proces a než zakreslil své rozhodnutí do mapy. Přitom je třeba brát v úvahu, že zámysl bojové činnosti schvaluje vždy nadřízený velitel.

Dále bereme v úvahu, že předběžné bojové nařízení v tomto pojetí se liší od prostého předběžného nařízení tím, že se v něm udává bojový úkol, útočné pásmo, čára přechodu ke zteči a čáry, kterých se má jednotka (útvár, svazek) zmocnit. Orientačně se v něm udávají i posilové prostředky, popř. další údaje.

V článku jsem uvedl některé nové poznatky teorie taktiky útočného boje tak, jak jsou na základě vývoje v posledním desetiletí zobecněny v socialistické, a především v sovětské vojenské vědě.

Tyto otázky se jistě stanou předmětem rozborů i na stránkách našeho časopisu.